

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 4 1 A 3 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Torek, 11. junij 2024 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca.

Izpitna pola vsebuje 21 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

[illegible]

P 2 4 1 A 3 0 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1

**slovenske
novice**

NOVICE KRONIKA BULVAR STIL BIZARNO ŠPORT BRALCI HOROSKOP KOLUMNJE KARIKATURE NEDELJSKE NOVICE

Piranski tramvaj

Janez Mužič

30. oktober 2022

Obalni biser Piran se je že pred dobrimi sto leti lahko pohvalil s tramvajem, ki je prevažal potnike od središča mesta do železniške postaje v Luciji.

V Piranu je bilo konec 19. stoletja mnogo več prebivalcev kot danes. Takrat eno največjih mest v Istri je bilo pomembno trgovsko, upravno in kulturno središče. A pretila mu je nevarnost, da ga bo ozkotirna železnica parenzana ali porečanka, ki so jo tedaj gradili med Trstom in Porečem, obšla. Pirančani so si prizadevali, da bi vlak peljal tudi skozi njihovo mesto, a se to žal ni zgodilo. Železnica se je Piranu najbolj približala v pet kilometrov oddaljeni Luciji. Tam je bila tudi postaja. Porečanke že dolgo ni več, trasa nekdanje železniške proge je danes priljubljena kolesarska steza in pešpot. Nekoč pa je pomembno vplivala na gospodarski napredek mest in vasi, skozi katere se je vila. Pomembna je bila za prevoz kmetijskih pridelkov, soli, rib in seveda potnikov. Z njo je tesno povezano tudi rojstvo piranskega tramvaja.

Najprej trolejbus

Ob odprtju železnice leta 1902 so piranski mestni očetje ministrstvo na Dunaju zaprosili za koncesijo za gradnjo tramvajske proge med Piranom in Lucijo. Ker odgovora tudi po več letih ni bilo, so do železniške postaje začasno uvedli povezavo s konjsko vprego, nato pa je med krajema začel voziti trolejbus, avtobusu podobno električno vozilo. Jeseni leta 1911 je končno prišla dolgo pričakovana koncesija, tramvajsko progo pa so odprli 20. julija naslednjega leta.

26 kilometrov na uro

Na progi je vozilo pet vozov rdeče barve. Imeli so še letno in zimsko prikolico ter tovorni vzdrževalni voz. Tramvaj je vozil na 30 minut, dosegel pa je hitrost do 26 km na uro. Vozovi so bili težki 8700 kg, dolgi skoraj devet metrov, v njih je bilo 20 sedežev in 20 stojišč. Začetna in končna postaja tramvaja je bil Tartinijev trg; prav tam je bil tudi največkrat fotografiran.

Zadnja vožnja

Leta 1935 so italijanske oblasti ukinile železniško progo med Trstom in Porečem, kar je vplivalo tudi na piranski tramvaj. Nekaj časa se je še obdržal, čeprav so se gostje imenitnega hotela Palace v Portorožu vse bolj pritoževali nad ropotom, ki ga je povzročal ob vožnji mimo hotela. Šele po drugi svetovni vojni ga je oblast tedanjega Svobodnega tržaškega ozemlja ukinila. Tramvaj namreč ni mogel več konkurirati vse bolj razvitemu avtobusnemu prometu. Na svojo zadnjo vožnjo se je odpeljal 31. avgusta 1953. Tračnice so na progi ostale še deset let, vozove pa so odpeljali v Sarajevo. Tam so jih uporabljali do leta 1960, nato pa so jih dali v razrez.

O piranskem tramvaju danes skoraj ni več sledu. Ostali so le še kaka ohranjena vozovnica, nekaj starih razglednic s podobami rdečih vagonov in številni spomini starejših Pirančanov.

(Prirejeno po: <https://www.slovenskenovice.si/nedeljske-novice/vozil-po-piranu-razrezan-v-sarajevu/>. Pridobljeno: 2. 11. 2022.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi s podatki o okoliščinah nastanka izhodiščnega besedila.

Izhodiščno besedilo je napisal _____.
(Kdo?)

Objavljeno je bilo _____.
(Kdaj in kje?)

Namenjeno je predvsem tistim bralcem, ki _____.
(Katerim bralcem?)

(3 točke)

2. Preberite trditve o izhodiščnem besedilu in obkrožite dve pravilni.

- A Besedilo ima naslov in nadnaslov.
- B V besedilu je več različnih nebesednih spremljevalcev.
- C Avtor poroča o aktualnem dogodku.
- Č Besedilo je znanstveno.
- D Besedilo je prevladujoče objektivno.

(1 točka)

3. Rešite nalogo o temi in podtemah izhodiščnega besedila.

3.1. Tema besedila je _____
(1)

3.2. Kako si v besedilu sledijo podteme? Na črtice napišite številke od 1 do 4.

- _____ lastnosti piranskega tramvaja
- _____ prizadevanja za izgradnjo tramvajske proge
- _____ ukinitvev tramvajskega prometa v Piranu
- _____ gradnja železniške proge med Trstom in Porečem

(2)
(3 točke)

4. S katerim prevladujočim namenom je bilo tvorjeno izhodiščno besedilo?

Sporočevalec je besedilo tvoril predvsem, da bi

- A bralcem predstavil del piranske zgodovine.
- B bralce seznanil z različnimi možnostmi prevoza po Piranu.
- C bralcem opisal parenzano ali porečanko.
- Č bralce spodbudil k uporabi javnega prevoza.

(1 točka)

5. Besedilu je priložena fotografija. V povedi pojasnite njeno vlogo.

(2 točki)

6. Ponovno preberite četrti in peti odstavek izhodiščnega besedila. Kateri način razvijanja teme prevladuje v posameznem odstavku? Na vsako črtico napišite ustrezno številko iz desnega stolpca.

_____ četrti odstavek (Ob odprtju železnice ...)

_____ peti odstavek (Na progi je vozilo ...)

1 opisovanje
2 pripovedovanje
3 razlaganje

(2 točki)

7. V smiselno povezanih povedih napišite, kaj je Pirančane spodbudilo, da so se odločili zgraditi tramvajsko progo, kaj jih je pri tem oviralo in kako so reševali problem javnega prometa do uvedbe tramvaja.

(4 točke)

8. Katere podatke o piranskem tramvaju izvemo iz izhodiščnega besedila? Obkrožite črke pred tremi pravilnimi rešitvami.

Iz besedila izvemo,

- A v katerem časovnem obdobju je vozil.
- B kako dolga je bila tramvajska proga.
- C kako hiter je bil.
- Č koliko potnikov je lahko sprejel.
- D kje so bile vmesne tramvajske postaje.
- E koliko je stala tramvajska vozovnica.

(2 točki)

9. Preberite trditve in podčrtane napačne podatke zamenjajte s pravilnimi tako, da bodo v skladu z izhodiščnim besedilom. Pravilne podatke napišite na črte.

Piranski tramvaj

- je začel voziti leta 1902. _____
- je vozil od Pirana do Portoroža. _____
- je ukinila italijanska oblast. _____

(2 točki)

10. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Do uvedbe tramvaja je bil Piran nepomembno obalno mesto.	DA	NE
Zaradi železnice je mesto postalo trgovsko, upravno in kulturno središče Istre.	DA	NE
Danes se po trasi porečanke ljudje sprehajajo in kolesarijo.	DA	NE
Tramvaj je po Piranu vozil vsake pol ure.	DA	NE
Nekateri domačini se piranskega tramvaja še vedno spominjajo.	DA	NE

(3 točke)

11. Še enkrat preberite predzadnji odstavek izhodiščnega besedila (Leta 1935 so italijanske ...) in navedite dva razloga, zakaj so tramvaj v Piranu ukinili.

- _____
- _____

(2 točki)

12. Katero vrsto prevoza sami raje uporabljate: zasebnega ali javnega? Odgovor napišite v povedi/povedih in ga utemeljite.

(2 točki)

13. Povedi dopolnite z ustreznimi odvisnimi stavki tako, da bodo v skladu z vsebino izhodiščnega besedila. Upoštevajte vprašalnice pod črtami.

Železnica med Trstom in Porečem je Piran obšla, _____

_____ (Kljub čemu?)

Gostje hotela Palace so se nad tramvajem pritoževali, _____

_____ (Zakaj?)

_____, so vozove odpeljali v Sarajevo.
(Kdaj?)

(4 točke)

14. Preberite izpisano poved in rešite nalogo.

Obalni biser Piran se je že pred dobrimi sto leti lahko pohvalil s tramvajem, ki je prevažal potnike od središča mesta do železniške postaje v Luciji.

- 14.1. Kaj pomeni besedna zveza *pred dobrimi sto leti*?

- A Pred manj kot sto leti.
- B Pred približno sto leti.
- C Pred natančno sto leti.
- Č Pred več kot sto leti.

(1)

- 14.2. V povedi/povedih razložite, zakaj je avtor Piran imenoval *obalni biser*.

(3)

14.3. Prečrtajte besedo, ki ne spada v isto besedno družino kot preostale.

potnik odpotovati potovalka potenje potka potovanje

(1)
(5 točk)

15. Rešite nalogo tako, da s predložno besedno zvezo odgovorite na vprašanje.

Kam?	Od kod?
na vlak	
na tramvaj	
v Piran	

(2 točki)

16. Besede v oklepajih postavite v pravilno obliko in z njimi dopolnite povedi.

Pirančani so se zavedali _____ (nevarnost), da bo vlak njihovo mesto obšel. Na žalost _____ (železnica) niso speljali skozi Piran, zato so potnike do postaje vozili s _____ (tramvaj). Ta je v Piranu vozil nekaj _____ (desetletje).

(2 točki)

17. Desna prilastka pretvorite v leva in z njima dopolnite besedni zvezi.

središče mesta _____ središče
hotel v Portorožu _____ hotel

(2 točki)

18. Podčrtano besedo nadomestite z domačo sopomenko. Novo poved napišite na črto.

Tramvaj ni mogel konkurirati avtobusnemu prometu.

(2 točki)

19. Podredno zloženo poved pretvorite v priredno zloženo tako, da se pomen ne bo spremenil.

Ker odgovora tudi po več letih ni bilo, so do železniške postaje uvedli povezavo s konjsko vprego.

(2 točki)

20. Preberite povedi in rešite nalogo.

Tračnice so na progi ostale še deset let, vozove pa so odpeljali v Sarajevo. Tam so jih uporabljali do leta 1960.

- 20.1. Na katero besedo se navezuje podčrtana beseda?

(1)

- 20.2. Podčrtana beseda spada med

- A predloge.
- B veznike.
- C členke.
- Č zaimke.

(1)
(2 točki)

21. Napišite **uradno zahvalo**.

Predstavljajte si, da ste Aurelio/Aurelia Davanzo, član/članica zgodovinskega krožka na Srednji šoli Izola (Ulica Prekomorskih brigad 7, 6310 Izola). Člani krožka ste s svojim mentorjem obiskali razstavo o piranskem tramvaju, ki je bila v Mestni knjižnici Piran (Župančičeva 4, 6330 Piran). Po razstavi vas je vodila mag. Patricija Višnjevec, ki vam je predstavila stare slike s piranskim tramvajem in vam povedala nekaj zanimivosti iz nekdanjih časov. Napišite ji zahvalo za vodenje po razstavi. V njej navedite tudi, kaj vas je ob obisku posebej navdušilo. Manjkajoče podatke si izmislite. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

Prazna stran